

*Спободзян А.П.*

*Національна академія прокуратури України, здобувач кафедри  
кримінально-правових дисциплін*

## **ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ СЛУЖБОВОМУ ПІДРОБЛЕННЮ**

На сьогодні службове підроблення - один із найбільш поширених в структурі злочинності посадових злочинів. Так, за інформацією Міністерства внутрішніх справ України службові підроблення становлять у 2010 році - 46 % від загальної кількості службових злочинів, а в 2011 - 41 % (Статистичний звіт МВС України за 2010 рік та за 2011 рік: Єдиний звіт про злочинність. Форма № 1.), займаючи чільне місце у структурі цього різновиду злочинності. Скоєння службового підроблення з використанням прав і повноважень, що надаються відповідно до службових обов'язків, спричиняє більш тяжкі злочини, такі як корупційні, злочини у сфері економіки та інші. В сучасних умовах політичного та економічного розвитку нашої держави інтенсивно розповсюджується саме корислива спрямованість підроблення, стають небезпечними організовані форми службового підроблення. А оскільки ці злочини завдають досить великої шкоди, то постійне удосконалення запобігання та протидії їм нині вкрай актуальне завдання для державних органів влади.

На думку українського кримінолога Кальмана О.Г., запобігання вчиненню злочинів - це комплекс зусиль, спрямованих на усунення причин і умов вчинення конкретних злочинних діянь, на те, щоб суб'єкт, який мав намір вчинити злочин, позбувся цього наміру, а також на припинення розпочатих злочинів (Кальман О.Г. Проблеми протидії злочинності: Підруч., 2010, с. 15).

Отже, важливо попередити скоєння службового підроблення ще на етапі зародження інтересів та поглядів, що спонукають до його вчинення. Тобто необхідно створити умови, які б сприяли запобіганню навіть можливості скоєння службового підроблення. Визначальним етапом є зупинення формування особи злочинця: його антисоціальних інтересів та поглядів, що в подальшому стають причиною злочинної поведінки. Це передусім дотримання професійної етики, яка б сприяла формуванню фахової та організаційно-управлінської культури. Особа повинна розуміти, що, скоюючи підроблення, принижує не лише свою честь і гідність, а й престиж організації або установи, в якій працює. Одним із методів запобігання цьому злочину могло б бути висвітлення в засобах масової інформації проступків злочинців, а також наслідків, до яких вони призводять. І не просто доводити до відома суспільства факт скоєння конкретною особою підроблення, а й висвітлювати вид покарання, застосований до неї, залежно від тяжкості скоєного злочину. Службова особа повинна чітко усвідомлювати, що вона може втратити та до чого призведуть наслідки вчинення нею службового підроблення.

Окремо слід зауважити, що службове підроблення поширюється практично на всі сфери суспільного життя. Приховання ж цього злочину від обліку призводить до спотворення об'єктивного уявлення про ступінь злочинності, передбаченої ст. 366 КК України, у зв'язку з чим службове підроблення можна віднести до злочинів з високим рівнем латентності.

Для успішної протидії службовому підробленню норми кримінального законодавства, основне завдання яких полягає в запобіганні злочинності, повинні бути доступними для

сприйняття та передбачати юридичний механізм їх реалізації в сучасних умовах розвитку української держави. Однак не завжди засобами кримінально-правового впливу досягається бажана мета. Має велике значення розробка спеціальних засобів запобігання внесенню службовою особою до офіційних документів завідомо неправдивих відомостей, іншому підробленню документів, а також складанню і видачі завідомо неправдивих документів у різних сферах державної влади та суспільного життя. А поки що, на жаль, відсутні оцінка результативності та порівняльні аналізи запобігання службових підроблень, що сприяє деформації інтересів службових осіб, коли на перше місце ними ставляться протиправні інтереси, а не належне виконання своїх службових обов'язків.

Вчиненню службового підроблення сприяє бюрократична тяганина, яка негативно впливає на забезпечення належної діяльності державного апарату, управлінського апарату підприємств, установ і організацій незалежно від їх галузевої та відомчої приналежності, сфери діяльності, обсягу повноважень чи форм власності. Важливим кроком на стадії запобігання скоєнню цього злочину є створення систематизованої нормативної бази, а також єдиного та прозорого державного реєстру основних документів державної влади, які б встановлювали регламент документообігу.

Варто наголосити на важливості взаємодії органів державної влади та громадянського суспільства з метою запобігання скоєнню службового підроблення, а також підвищенні репутації органів влади й довірі до них населення. Особливістю скоєння службового підроблення є можливість отримання службовими особами злочинного доходу великих розмірів. Запобігання зіткненню потреб і можливостей службових осіб із законом, сприятиме створення публічних організацій, які б здійснювали вплив на причини та умови службового підроблення, і осіб, що його скоюють, покращували діяльність правоохоронних органів шляхом повідомлення про замах на злочин з метою підвищення ефективності запобігання та припинення злочину на початковій стадії, виявлення винних та їх подальшого покарання.

Для вирішення проблеми запобігання службовому підробленню важливий взаємозв'язок і взаємодія органів державної влади з громадянським суспільством, створення скоординованих, комплексних заходів та програм для запобігання цьому злочину на різних стадіях його скоєння. До того ж, вводячи в дію будь-який запобіжний захід, варто одночасно виявляти проблеми, що виникають під час його реалізації, а також доцільність впровадження.

У нашій державі постійно відбуваються зміни політичної, економічної та соціальної спрямованості, які супроводжуються формуванням нового життя громадян та держави в цілому. Тому вкрай важливо обирати ті засоби та способи запобігання службовому підробленню, які, по-перше, мають практичне застосування; по-друге, позитивно впливають на правову свідомість службових осіб; по-третє, виховують культуру виконання службовими особами своїх обов'язків, чим забезпечать зменшення можливості службового підроблення.